

گزارش

انتخابات هیئت‌رئیسه مجلس برگزار شد و قالیباف همچنان رئیس ماند

تکیه یک زن بر صندلی دوازدهم

وحیده کریمی؛ قفل هفته‌ها تعطیلی اجباری بهارستان به دلیل «شرایط جنگی»، سرانجام روز دوشنبه شکسته شد. نمایندگان در حالی پشت میزهایی نشستند که نه‌فقط آتش بس شکندنه با آمریکا، بلکه یک پرسش قدیمی هم بر فضای مجلس سایه انداخته بود. آیا این بساز ترکیب هیئت‌رئیس‌ه، آن اتاق شیشه‌های تصمیم‌سازی، تغییری در نظم مردانه خود خواهد دید؟ انتخاباتی که برای اولین بار تمام‌الکترونیکی بود و بعد از سال‌ها شاهد حضور زن یک در جمع اعضای هیئت‌رئیس‌ه هستیم. آخرین حضور سهیلا جلودارزاده، نماینده تهران و شهربانو امینی، نماینده ارومیه در دوره ششم مجلس بوده است؛ جلودارزاده چهار سال و امینی تنها یک ماه در هیئت‌رئیس‌ه فعالیت داشتند. این بار اما ترکیب تغییر کرد؛ قالیباف برای هفتمین سال رئیس ماند و سسمیه رفیعی، نماینده تهران، به‌عنوان دبیر وارد اتاق شیشه‌های شد. انتخابات دیروز در حالی به صورت حضوری و با رای مستقیم نمایندگان برگزار شد که به دلیل ملاحظات امنیتی نهادهای مسئول، جزئیات نحوه رای‌گیری چندان اعلام نشد. گفته می‌شود نمایندگان در جمع‌های چندنفره براساس حروف الفبا در محل حاضر شده و آرای خود را در صندوق‌های الکترونیک انداختند. نتیجه اما یک اتفاق نامدین و در عین حال راهبردی بود؛ از ۱۲ صندلی هیئت‌رئیس‌ه (یک رئیس، دو نایب‌رئیس، شش دبیر و سه ناظر)، برای نخستین بار در سال‌های اخیر، آن‌هم در مجلس اصولگرایان، یک زن، سسمیه رفیعی با ۱۰۵ رای، در کنار محمد رشیدی، روح‌الله منتفک‌آزاد، فرشاد ابراهیم‌پور، مجتبی بخشی‌پور و احمد نادری به جمع دیدران راه یافت. هرچند زینب قیصری و زهرا سعیدی دیگر کاندیداهای زن موفق به کسب رای نشدند. اما ورود رفیعی نفس حضور را به مطالبه‌ای جدی تبدیل کرد.

حضور زنان در هیئت‌رئیس‌ه: از استثنا تا مطالبه

در ترکیب فعلی مجلس دوازدهم، تنها از ۱۴ زن حضور دارند که حدود پنج درصد از مجموع ۲۸۵ نماینده را تشکیل می‌دهند. این آمار به روشنی نشان می‌دهد که سهم زنان در عرصه قانون‌گذاری چقدر رنگ باخته است. الهام آزاد، نماینده نائیب، با اشاره به نقش تاریخی زنان از پیروزی انقلاب تا دفاع مقدس و جنگ تحمیلی سوم، تاکید کرده است: «در پست‌های کلان کشوری حضور زنان تأثیرگذار بوده، قطعا در هیئت‌رئیس‌ه مجلس نیز نقش آنان بسیار تأثیرگذار است.» فاطمه محمدحیدرکی، نماینده فرورین نیز در آسیب‌شناسی عدم حضور زنان در هیئت‌رئیس‌ه علی‌رغم تلاش‌های هرساله زنان می‌گوید: «وقتی درصد نمایندگان زن کم است، شانس آرای آوری آنان نیز به‌طور طبیعی کاهش می‌یابد. ضروری است همکاران مرد با نگاهی مثبت و حمایتگرانه به بانوان توجه ویژه داشته باشند.» زهرا خدادادی، رئیس فراکسیون زنان و خانواده مجلس، اما فراتر از این گزاره‌ها به نقش زنان در مجلس نگاه می‌کند. او گفته است: «نقش آفرینی زنان در سال‌های اخیر نشان داده که بانوان تنها در حوزه خانواده و مسائل اجتماعی محدود نشده‌اند. امروز مطالبه حضور بانوان در هیئت‌رئیس‌ه، یک مطالبه صرفا نامدین یا جنسیتی نیست، بلکه مبتنی بر شایسته‌سالاری، استفاده از ظرفیت‌های مدیریتی کشور و بهره‌گیری از توان نیروهای کارآمد و متخصص است.» خدادادی تأکید دارد که مجلس باید بازتاب‌دهنده همه ظرفیت‌های جامعه ایران باشد و حضور زنان به تقویت نگاه عدالت‌محور، افزایش سرمایه اجتماعی و توجه بیشتر به مطالبات خانواده در فرایند تصمیم‌گیری کمک می‌کند. جعفر قادری، دیگر نماینده مجلس نیز امیدوار است «این بانوان از نیروهای کارآمدند و حضورشان در ارکان مدیریتی، گامی رو به جلو برای مجلس است.» خدادادی همچنین با اشاره به نقش زنان گفته است: «نقش زنان، نقشی ممتاز و تعیین‌کننده است. همان‌گونه که در جنگ ایران مشاهده کردیم، نقش زنان از یک نقش صرفا حمایتی فراتر رفت و به نقشی هدایتی، پیشران و پیشرو تبدیل شد. شاید در مقاطع حساس تاریخ و کشور، گاهی نقش حمایتی زنان پررنگ‌تر یا کم‌رنگ‌تر می‌شد، اما در جنگ اخیر این نقش به پیشران‌بودن تغییر یافت.» با همه این تفاسیر، نگاهی به ادوار گذشته نشان می‌دهد حضور زنان در هیئت‌رئیس‌ه همواره استثنای بوده است. در اجلاس‌ه اول و دوم دوره دوازدهم، هیچ بانویی موفق به ورود نشد و تمام ۱۲ کرسی در اختیار مردان بود. این بار اما سهم رفیعی توالست تا ۱۰۵ رای از سن آند دیوار عبور کند. هرچند کسماکان زن یک در میان ۱۲ مرد، فاصله زیادی با توازن جنسیتی دارد. اما نفس شکسته‌شدن انحصار، پیام امیدبخشی برای زنان و دختران کشور است. در سوسی دیگری این گزارش، محمدباقر قالیباف نه‌فقط به‌عنوان رئیس مجلس برای هفتمین سال پایبی (چهار سال در مجلس یازدهم و سه سال در مجلس دوازدهم) بلکه به‌عنوان یک بازیگر راهبردی در روزهای حساس ایران خودنمایی می‌کند. پس از حملات اخیر اسرائیل و آمریکا قالیباف نقشی فراتر از رئیس قوه مقننه بر عهده گرفته است. او همچنان سکان هیئت مذاکره‌کننده ایران با آمریکا را در دست دارد؛ نقشی که در شرایط فعلی کشور، او را به یکی از تصمیم‌سازان کلیدی تبدیل کرده است. برخی تحلیلگران سیاسی معتقدند قالیباف این روزها در تلاش است نقشی همانند شهید علی لاریجانی را ایفا کند. لاریجانی که سال‌ها در مسند ریاست مجلس در دیپلماسی و تصمیم‌گیری‌های بزرگ کشور حضور داشت، توانسته بود جایگاه مهمی به‌خصوص به دبیر شورای عالی امنیت ملی در روزهای پس از جنگ ۱۲روزه ببخشد؛ اکنون قالیباف با حفظ ریاست قوه مقننه و پذیرش مسئولیت مذاکرات حساس با آمریکا، خود را به کانون قدرت در بحران‌های ملی نزدیک کرده است. در شرایط جنگی و پس از تنش‌های میدانی، او در تصمیم‌سازی‌های مهم، از نحوه پاسخ به حملات تا هماهنگی بین قوا، نقش محوری داشته است و پیش‌بینی می‌شود در آینده سیاسی ایران پاساژک نقش کلیدی داشته باشد.

انتخابات زیر سایه جنگ

انتخابات دیروز هیئت‌رئیس‌ه نیز در سایه همین تحولات شکل گرفت. هرچند نگرانی‌ها از شکسته‌شدن آتش‌بس متزلزل میان ایران و آمریکا همچنان وجود داشت، اما بهارستان شاهد حضور اکثریت نمایندگان مجلس بود تا حداقل با تدوام آتش‌بس و رفع تهدیدهای نظامی، مجلس هم به جلست حضوری خود بپردازد. دیروز تلاش شد روال قانونی بدون حاشیه طی شود. اما غیبت چندفته‌ای مجلس به دلیل شرایط جنگی و تغییر شیوه رای‌گیری به شیوه حضوری نیمه‌محرمانه، نشانه‌هایی از دشواری این اتفاق در نهاد قانون‌گذاری در شرایط فعلی بود. در چنین فضایی، قالیباف توانست با حفظ اکثریت مطلق آرا، مانند دوره‌های قبل، با توجه به نقش چند ماه اخیر خود در ایران درگیر جنگ، توازن ظرفیتی بین وظیفه تقنینی و نقش آفرینی راهبردی برقرار کند.

نقش زنان در تصمیم‌سازی بهارستان

با همه این حرف‌ها نباید فراموش کرد هرچند زنان در ادوار مختلف مجلس حضور متفاوت داشته‌اند و جایی که مستقلین و اصلاح‌طلبان بیشتر بودند زنان نقش پررنگ‌تری ایفا کردند و از حقوق زنان سخن بسیار گفتند. اما وقتی مجلس در دست اصولگرایان بود، نقش‌ها به سمت نامدین‌شدن حرکت کرده‌اند. اصولگرایان اگرچه در ظاهر حضور زنان در نقش‌های سیاسی حمایت می‌کنند، اما تجربه نشان داده این روی خوش کمالات نامدین بوده و در مجلس یازدهم و دوازدهم نمایندگان زن حتی قادر نبودند لایحه حمایت از زنان در برابر خشونت را آن‌گونه که به مصلحت می‌دانستند، نهایی کنند. زنانی که بارها پشت‌سد تفسیر مردسالارانه از رچل سیاسی از حضور در انتخابات ریاست‌جمهوری بازمانده و حتی حضور وزرای زن هم سال‌ها تابو بوده و همین مجلس مردانه فعلی بارها برای استیضاح تنها وزیر زن کابینه دولت چهاردهم خیز برداشته است. بنابراین حضور یک زن در هیئت‌رئیس‌ه، هرچند است، می‌تواند نشانه آغاز تحولی در نگاه شایسته‌سالارانه باشد. حالا باید دید مجلس دوازدهم از هم در روزهای پساژک ۲۰۱۰روزه، در سال سوم خود می‌تواند هم به مطالبه زنان برای حضور در ارکان قدرت پاسخ دهد و تسهیل‌کننده این روند باشد و هم در سایه مدیریت قالیباف، در بحران‌های پیش‌رو نقش آفرینی مؤثری داشته باشد.

گزارش کامل را در سایت شرق بخوانید

عبدالرحمن فتح‌اللهی؛ سفر هم‌زمان محمدباقر قالیباف، عباس عراقچی و عبدالناصر همتی به قطر، بار دیگر فضای سیاسی و رسانه‌ای را به سمت تقویت گمانه‌زنی‌ها درباره احتمال حصول تفاهم اولیه سوق داده است. هرچند تا لحظه تنظیم این گزارش، جزئیات رسمی این دیدارها منتشر نشده و نتیجه نهایی تفاهم تهران-واشینگتن هم در هاله‌ای از ابهام تناقض‌گویی‌های ترامپ قرار دارد، ولی همچنان باید جانب احتیاط را در میانه خوش‌بینی‌های حفظ کرد.

دوحه؛ ایستگاه تازه دیپلماسی پنهان

از ظهر دوشنبه، انتشار خبر سفر مقامات ارشد کشورمان به قطر، بار دیگر معادلات سیاسی بیرومن مذاکرات ایران و آمریکا را وارد فاز تازه‌ای کرد و در عین حال نگاه‌ها بار دیگر به دوحه دوخته شده است؛ پایتختی که پس از جنگ ۲۰روزه، نشانه‌هایی از عقب‌نشینی و احتیاط در ایفای نقش مستقیم میانجیگرانه بروز داده بود، اما اکنون مجدد در کنار اسلام‌آباد به یکی از کانون‌های اصلی تحرکات دیپلماتیک بدل شده است. بازگشت فعال قطر به معادله مذاکرات، بیش از هر چیز بازتاب‌دهنده نگرانی عمیق کشورهای عربی از شکسته‌بودن آتش‌بس و احتمال لغزش دوباره منطقه به سوی جنگی فراگیر است. در این باره خبرگزاری تسنیم تأیید کرد که محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی و سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران، راهی دوحه شده‌اند. هم‌زمان رویترز نیز گزارش داد که این دو مقام برای دیدار با نخست‌وزیر قطر و گفت‌وگو درباره امکان دستیابی به توافق میان ایران- و آمریکا وارد پایتخت قطر شده‌اند. المیادین هم با استناد به همین گزارش، هدف سفر را بررسی مسیر دستیابی به تفاهم اولیه عنوان کرد. ایسنا هم مدعی شد مذاکرات هیئت ایرانی به ریاست قالیباف با مقامات قطر عمدتا بر موضوع تنگه هرمز و اورانیم غنی‌شده با غنای بالای ایران متمرکز خواهد بود. اگرچه هنوز جزئیات رسمی و محتوای دیدارها منتشر نشده، اما منابع غیررسمی می‌گویند بخش مهمی از رایزنی‌ها حول تأیید ایران قرار چارچوب تفاهم اولیه و حل اختلافات باقی‌مانده جریان دارد. در همین چارچوب، خیر سفر عبدالناصر همتی، رئیس بانک مرکزی نیز به دوحه منتشر شد؛ سوری که گفته می‌شود محور اصلی آن تعیین تکلیف دارایی‌های بلوکه‌شده ایران بوده است. هم‌زمان واشینگتن‌پست به نقل از یک دیپلمات آمریکایی مدعی شد «آخرین پیشنهاد» اکنون در انتظار تأیید ایران قرار دارد. طبق این گزارش، در صورت نهایی‌شدن تفاهم، ایران متعهد می‌شود بلافاصله روند بازگشایی تنگه هرمز را آغاز کند و ظرف ۳۰ روز شرایط تردد دریایی را به وضعیت پیش از جنگ بازگرداند. در مقابل، آمریکا و متحدانش نیز عملیات نظامی را در تمامی جبهه‌ها، از جمله لبنان، متوقف خواهند کرد.

این رسانه آمریکایی همچنین مدعی شد تفاهم اولیه یک «تفاهم‌نامه سیاسی» است و نه توافق نهایی هسته‌ای؛ به عبارت دیگر، هدف اصلی آن صرفا ایجاد چارچوبی برای ورود به مذاکرات بعدی درباره پرونده هسته‌ای ایران خواهد بود. واشینگتن‌پست در ادامه نوشت که بازگشایی تنگه هرمز به‌صورت مرحله‌ای انجام می‌شود و در گام نخست، آمریکا ۱۲ میلیارد دلار از دارایی‌های بلوکه‌شده ایران را آزاد خواهد کرد، عملیات دریایی در تنگه آغاز می‌شود و بخشی از محاصره بنادر نیز کاهش خواهد یافت. در کنار نقش آفرینی تازه قطری‌ها، پاکستان نیز کماکان فعال ظاهر شده و در این راستا فیلد مارشال عاصم منیر، فرمانده ارتش پاکستان، در دیدار با شی بیچینگ، رئیس‌جمهور چین، اعلام کرد که «توافق میان ایران و آمریکا به مراحل نهایی رسیده و دستیابی به آن بسیار نزدیک است.»

ترامپ، رویبو و دودسایبی آشکار در واشینگتن

در همین حال، سفر مقامات ایرانی به دوحه و تکاپوهای قطر و پاکستان در شرایطی صورت گرفته که در ۴۸ ساعت گذشته مجموعه‌ای از سیگنال‌های متناقض آمریکایی‌ها، فضای مذاکرات را به‌شدت مبهم کرده بود. روز یکشنبه و بامداد دوشنبه، مجموعه‌ای از مواضع دونالد ترامپ و مارکو رویبو، فضای مذاکرات را وارد مرحله‌ای پیچیده و متناقض کرد. ترامپ ابتدا در تروث سوشال مدعی شد مذاکرات با ایران «منظم و سازنده» پیش می‌رود و حتی رابطه تهران و واشینگتن در حال تبدیل‌شدن به رابطه‌ای «حرف‌های‌تر و برابرتر» است. او همچنین تأکید کرد که به تیم مذاکره‌کننده خود گفته «عجله نکنند» و زمان را به نفع آمریکا دانست. ترامپ سپس در موضعی دیگر گفت اگر با ایران به توافق برسد، آن توافق «خوب و درست» خواهد بود و برخلاف توافق دوران اواما، «مسیر دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای» را باز نخواهد گذاشت. او همچنین منتقدان داخلی خود را «بازنده‌هایی که چیزی نمی‌دانند» توصیف کرد و مدعی شد هنوز کسی از جزئیات توافق احتمالی اطلاعی ندارد. ترامپ عصر دوشنبه هم در پست جدیدی ادعا کرد «توافق با ایران یا بزرگ و معنادار خواهد بود، یا هیچ توافقی در کار نخواهد بود. این توافق دقیقا نقطه مقابل فاجعه بگرام خواهد بود که توسط دولت شکست‌خورده اواما مذاکره شد، همان

روایت «شرق» از تحرکات دیپلماتیک تهران در دوحه، تدوام تکاپوهای پاکستان و تقویت نشانه‌های دستیابی به تفاهم اولیه با آمریکا

در قطر به دنبال «تفاهم»

توافقی که مسیری مستقیم و آشکار به سوی سلاح هسته‌ای برای ایران بود، نه، من چنین معاملاتی نمی‌کنم». در همین حال فاکس نیوز به نقل از مقامات آمریکایی گزارش داد واشینگتن فعلا قصد ندارد امروز یا فردا توافقی را امضا کند و ترامپ ترجیح می‌دهد چند روز دیگر برای نهایی‌شدن متن فرصت داده شود. همین مسئله نشان داد که برخلاف فضای خوشبینانه اولیه، هنوز اختلافات درخور توجهی در پشت پرده وجود دارد. مارکو رویبو هم مانند رئیس‌جمهور خود موضعی دوگانه اتخاذ کرد. وزیر خارجه آمریکا ابتدا تأکید کرد که توافق با ایران «هنوز در حال انجام است» و از حمایت منطقه‌ای و جهانی برخوردار است. او حتی بامداد دوشنبه گفت امضای توافق همچنان ممکن است و واشینگتن «هر فرصتی را به دیپلماسی خواهد داد». با این حال رویبو هم‌زمان هشدار داد که توافق هسته‌ای را نمی‌توان «در ۲۲ ساعت و به‌صورت سرسری» نهایی کرد؛ جمله‌ای که از نگاه بسیاری از ناظران، نشانه‌ای از فاصله قابل توجه طرفین تا حصول توافق نهایی تلقی شد. در همین حال، رسانه‌های نزدیک به جمهوری خواهان از تشدید اختلافات داخلی در واشینگتن خبر دادند. پانچ‌پول نیوز گزارش داد که کاخ سفید از نمایندگان جمهوری خواه خواسته بود در حمایت از توافق با ایران در شبکه‌های اجتماعی موضع‌گیری کنند، اما بخشی از جمهوری‌خواهان نسبت به دفاع علنی از این تفاهم تردید دارند. هم‌زمان گزارش‌هایی نیز درباره فشار جریان‌های تندرو بر ترامپ منتشر شد. برخی رسانه‌های اسرائیلی مدعی شدند بنیامین نتانیاهو در محافل خصوصی اذعان کرده که دیگر نفوذ سابق را بر تصمیمات ترامپ ندارد و تیم نزدیک به رئیس‌جمهور آمریکا، به‌ویژه استیو بیتکاف و جرد کوشنر، برای پیشبرد تفاهم با ایران فشار زیادی وارد کرده‌اند.

پیرو تناقضات کاخ سفید، از یک سو سی‌ان‌ان به نقل از مقام ارشد آمریکایی از «پیشرفت ۹۵درصدی» مذاکرات خبر داده و برخی منابع از آماده‌بودن متن تفاهم سخن گفته بودند، اما از سوسی دیگر گزارش‌هایی درباره اختلاف بر سر نحوه آزادسازی دارایی‌های ایران، دامنه آتش‌بس در لبنان و تضمین‌های مربوط به اجرای تعهدات منتشر شد. هم‌زمان برخی رسانه‌ها گزارش دادند که پاکستان و قطر همچنان نقش فعالی در میانجیگری ایفا می‌کنند و حتی اسلام‌آباد خواهان نقش آفرینی چین به‌عنوان ضامن هرگونه تفاهم احتمالی شده است؛ مسئله‌ای که نشان می‌دهد معادله فعلی صرفا محدود به تهران و واشینگتن نیست و بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی نیز در حال اثرگذاری بر روند مذاکرات هستند.

میان خوش‌بینی و بازگشت تشش

مجموعه تحولات دور روز گذشته نشان می‌دهد اگرچه فضای کلی همچنان به سمت شکل‌گیری یک تفاهم اولیه میان تهران و واشینگتن حرکت می‌کند، اما هم‌زمان نشانه‌های جدی از شکنندگی این روند نیز وجود دارد. هنوز اختلافات مهمی بر سر جزئیات متن تفاهم، نحوه اجرای تعهدات، آزادسازی دارایی‌های ایران، دامنه آتش‌بس در لبنان و حتی آینده مذاکرات هسته‌ای با برجاست. برخی منابع ایرانی نیز همچنان با دیده تردید به توافق نگاه می‌کنند. تسنیم به نقل از منابع مطلع گزارش داده بود که کارشنکی‌های آمریکا در برخی بندهای تفاهم، به‌ویژه درباره آزادسازی اموال بلوکه‌شده ایران، ادامه دارد و هنوز امکان شکست تفاهم متفی نیست. هم‌زمان خبرنگار الجزیره نیز از «نشانه‌های عقب‌نشینی آمریکا» در برخی موضوعات کلیدی خبر داده بود. در چنین فضایی، سفر مقامات ایرانی به قطر را می‌توان تلاشی برای جلوگیری از فروپاشی روند مذاکرات و تکمیل حلقه‌های باقی‌مانده تفاهم دانست؛ تفاهمی که اگرچه می‌تواند به کاهش تنش و توقف جنگ منجر شود، اما هنوز تا یک توافق جامع و پایدار فاصله زیادی دارد. واقعیت آن است که اکنون تهران و واشینگتن در نقطه‌ای ایستاده‌اند که هم امکان حرکت به سمت تفاهم اولیه، تنش‌زدایی و در نهایت توافق وجود دارد و هم خطر بازگشت دوباره جنگ. به همین دلیل در میانه سیل خبرها، توییت‌ها و گمانه‌زنی‌ها، همچنان باید احتیاط را چاشنی تحلیل‌ها کرد؛ چراکه در معادله پیچیده ایران و آمریکا، هنوز هیچ چیز نهایی نشده است.

صلاح الدین خدیو؛ ایران و آمریکا اکنون در فضای خاکستری تفاهم‌موقت برای تنفی متقابل ایستاده‌اند

صلاح‌الدین خدیو در گفت‌وگو با «شرق»، ضمن ترسیم تصویری چندلایه از وضعیت کنونی روابط تهران و واشینگتن و معتقد است «ایران و آمریکا اکنون، نه در نقطه جنگ تمام‌عبار قرار دارند و نه در آستانه یک توافق نهایی، بلکه در میانه وضعیتی خاکستری ایستاده‌اند که می‌توان آن را «تفاهم موقت برای تنفس متقابل» توصیف کرد.» به باور این تحلیلگر، «جنگ ۴۰روزه اخیر اگرچه خسارات سنگینی به ایران وارد کرد، اما برخلاف برآوردهای اولیه آمریکا و اسرائیل، به شکست یا

تسلیم تهران منجر نشد و همین مسئله معادلات را تغییر داده است.» خدیو در ادامه این گفت‌وگو با اشاره به سه کلیدواژه این روزهای فضای سیاسی یعنی «جنگ»، «تفاهم» و «توافق» باور دارد که «همین تمایز مفهومی میان تفاهم و توافق، خودش نشانه پیچیدگی بحران کنونی است. اگر طرفین به سمت توافق نهایی حرکت می‌کردند، تکلیف روشن‌تر بود؛ اما اکنون وضعیت در مرحله‌ای قرار گرفته که بیشتر به نوعی درون متقابل از محدودیت‌ها شباهت دارد تا یک مصالحه جامع». این کارشناس متذکر می‌شود که «نتیجه جنگ اخیر، برخلاف تصور اولیه تل‌آویو و واشینگتن، به شکل‌گیری یک «جنگ اراده‌ها» انجامیده است؛ جنگی که در آن، عنصر تعیین‌کننده نه صرفا قدرت نظامی، بلکه میزان تاب‌آوری طرفین است.» این تحلیلگر مسائل منطقه‌ای می‌گوید: «ایران به‌مراتب بالاتر از رقبای منطقه‌ای و حتی آمریکااست. این مسئله برای استراتژیست‌های آمریکایی و اسرائیلی شوک‌آور بود. ایران ضربه خورد، اما شکست نخورد و تسلیم نشد.»

خدیو با اشاره به نقش تنگه هرمز در تغییر موازنه بحران، تأکید می‌کند: «ایران با فعال‌کردن اهرم هرمز، توانست بحران را از سطح منطقه‌ای به سطح اقتصاد جهانی منتقل کند. پیش از جنگ، این ایران بود که زیر فشار تحریم و بحران اقتصادی قرار داشت، اما اکنون اقتصاد جهانی، بازار انرژی و زنجیره تأمین نیز تحت تأثیر مستقیم این تنش قرار گرفته‌اند. همین مسئله باعث شد نوعی موازنه در فشار شکل بگیرد.»

وی ادامه می‌دهد: «آمریکا اکنون با یک بن‌بست مواجه است. بازگشت به جنگ گسترده‌تر، چه از طریق بمباران وسیع و چه ورود به فاز عملیات زمینی، هزینه‌های بسیار سنگینی دارد و تجربه هفته‌ها گذشته نشان داده که لزوماً به نتیجه مطلوب منجر نمی‌شود. از سوی دیگر، ایران هم با مشکلات اقتصادی روبه‌رو است. تورم، فشار معیشتی و تبعات محاصره بنادر، ظرفیت تاب‌آوری داخلی را محدود می‌کند. بنابراین هر دو طرف به این جمع‌بندی رسیده‌اند که فعلا باید مقداری انعطاف نشان دهند.» این کارشناس در بخش دیگری از گپ‌وگفتش، به پیامدهای سیاسی جنگ برای آمریکا اشاره و تصریح می‌کند: «برای نخستین بار پس از جنگ سرد، آمریکا وارد یک درگیری نظامی مستقیم شد، اما توانست در کوتاه‌مدت به نتیجه نظامی مطلوب برسد. این مسئله به اعتبار ابرقدرتی آمریکا ضربه زده و هم‌زمان فشار اقتصادی ناشی از بحران انرژی، حمایت داخلی از ترامپ را هم کاهش داده است.»

حسین کنعانی مقدم؛ ما در دوره گذار هستیم که از خود جنگ مهم‌تر است

حسین کنعانی مقدم نیز به‌عنوان دیگر تحلیلگر در گفت‌وگو با «شرق» و تحلیل اینکه تهران و واشینگتن در چه نقطه‌ای از جنگ با تفاهم قرار دارند، معتقد است «شرایط ایران و آمریکا اکنون در نقطه‌ای خاکستری و پیچیده» است که به گفته او، «می‌تواند حتی از خود جنگ نیز حساستر و تعیین‌کننده‌تر باشد.» از این رو، این فعال سیاسی تأکید می‌کند که تهران باید دستاوردهای میدانی، منطقه‌ای و سیاسی ماه‌های اخیر را به «دستاوردهای عملیاتی و راهبردی» تبدیل کند و در عین حال برآقب «بازی فرسایشی» دونالد ترامپ باشد. تحلیلگر حوزه بین‌الملل با اشاره به فضای مبهم کنونی را این راه افزد که «ما الان در یک مرحله بلوغ هستیم؛ عبور از شرایط نه جنگ صلح به یک وضعیت جدید. به نظر من این مرحله گذار حتی از خود جنگ هم مهم‌تر است؛ چون اکنون باید تمام دستاوردهایی که در میدان، در عرصه منطقه‌ای، در خیابان و حتی در موضوع تنگه هرمز به دست آمده، به دستاوردهای عملیاتی و سیاسی تبدیل شود تا بتوان آن را در خدمت امنیت ملی و منافع ملی قرار داد.»

این فعال سیاسی در ادامه با اشاره به رفتارهای متناقض دونالد ترامپ درباره موضع تفاهم اولیه با ایران اعتقاد دارد رئیس‌جمهور آمریکا همچنان در حال اجرای یک «بازی فرسایشی» است. به تعبیر کنعانی‌مقدم، «ترامپ، سیاست را هم با همان منطق اداره می‌کند. یک روز می‌گوید به توافق نزدیک شده‌ایم و روز دیگر حرفش را پس می‌گیرد. اما تهران نباید اسیر این بازی شود و اگر آمریکایی‌ها بخواهند مدل جنگ فرسایشی و فشار تدریجی را اجرا کنند، باید بدانند جمهوری اسلامی وارد زمین آنها نمی‌شود.» او تأکید می‌کند که تهران باید در برابر واشینگتن «شطرنج‌باز» باشد، نه بازیگری ساده‌لوحانه و واکنشی؛ به این معنا «ما باید چندین حرکت بعدی ترامپ را از حلا بخوئیم و خودمان را برای بدترین سناریوها آماده کنیم. بنابراین غافلگیری سیاسی بزرگ‌ترین خطر در شرایط فعلی است.» این کارشناس در پایان تأکید می‌کند: «مذاکرات فقط یک گذرگاه است، نه مقصد نهایی. از این رو ایران همچنان با نگاه اقتدارمحور وارد روند گفت‌وگوها خواهد شد و اجازه نخواهد داد آنچه آمریکا و اسرائیل در میدان به دست نیآورده‌اند، پشت میز مذاکره به دست آورند.»

گزارش

بقایی: در تنگه هرمز عوارض نمی‌گیریم

سخت‌نکوی وزارت خارجه درباره جزئیات تفاهم احتمالی ایران و آمریکا برای پایان قطعی جنگ، گفت: درباره تنگه هرمز در این توافق، بحثی درباره جزئیات نداریم. اینکه به چه شیوه‌ای تنگه هرمز مدیریت شود، این بحثی است که به دولت‌های ساحلی تنگه مرتبط می‌شود. با کشورهای دیگر هم در ارتباط هستیم تا سازوکاری تدوین شود که ایمنی و تردد را در تنگه هرمز تضمین و به بهترین وجه مصالح جامعه جهانی را تأمین کند. سخت‌نکوی وزارت خارجه در پاسخ به سؤال یک خبرنگار استرالیایی مبنی بر اینکه ایران تحت چه شرایطی تنگه هرمز را باز می‌کند و اجاره می‌دهد که کشتی‌ها عبور کنند؟ آیا ایران می‌خواهد از کشورها عوارض بگیرد؟

خاطرشان کرد: ما عوارض نمی‌گیریم و به دنبال اخذ عوارض نیستیم. اقدامات ایران و عمان برای تدوین یک پروتکل و سازوکار برای اطمینان از تردد ایمن کشتی‌ها در این تنگه است که اقدامی مسئولانه و مطابق حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود. وی خاطرشان کرد: طبیعی است خدماتی که در این روند ارائه می‌شود، ازجمله خدمات ناوبری و اقداماتی که برای صیانت از محیط زیست در تنگه هرمز و دریای عمان انجام می‌شود. نیازمند دریافت هزینه‌هایی است؛ بنابراین عوارضی گرفته نمی‌شود. بقایی تأکید کرد: ایران و عمان مسئولانه در این مسیر تلاش می‌کنند و امیدواریم هرچه زودتر به نتیجه برسیم. بقایی در پاسخ به پرسشی درباره اظهارات رویبو، وزیر امور خارجه آمریکا، در مورد تنگه هرمز و اینکه ایران قصد ایجاد هنجار جدید یا ملی‌سازی تنگه هرمز را دارد؟ گفت: من فکر می‌کنم بهترین توصیه به مقام‌های آمریکایی این است که درباره هنجارسازی جدید صحبت نکنند. حمله به یک کشور عضو سازمان ملل متحد، تعرض به خاک یک کشور و کشتار مردمان یک کشور، اینها هنجارسازی جدید است یا نقض هنجارهای موجود؟ این مفهوم‌سازی که مقام‌های آمریکایی انجام می‌دهند و این نوع عبارت‌پردازی‌ها، آگاهانه در جهت گمراه‌سازی افکار عمومی است.

سخت‌نکوی وزارت خارجه ایران درباره تحریم‌های جدید اروپا علیه ایران در ارتباط با تنگه هرمز و تأثیر آن گفت: هر اقدام خصمانه‌ای با واکنش ایران مواجه خواهد شد. شما نمی‌توانید یک‌سویه اقدامات غیرقانونی وضع کنید و انتظار داشته باشید کشور مقابل دست روی دست بگذارد. وی افزود: ایران دست‌بسته نیست. اگر اروپا از خیلی وقت پیش موضع مسئولانه‌ای اتخاذ می‌کرد، شاید بخشی از پیامدهایی که امروز منطقه ما و جامعه جهانی با آن مواجه است، حادث نمی‌شد. اتحادیه اروپایی در این موضوع خاص اگر بر مواردی که شعارهای آن را می‌دهد پایبند بود، باید رژیم صهیونیستی و آمریکا را محکوم می‌کردند. اروپایی‌ها باید به یاد داشته باشند که تنگه هرمز قبل از ۹ اسفند باز بود و به دلیل تجاوزات آمریکا و رژیم صهیونیستی دچار این وضعیت شده است. بقایی در پاسخ به سؤالی درباره اینکه آیا امیر قطر به تهران سفر کرده است؟ گفت: امیر قطر سفری به تهران نداشتند. معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی قطر به تهران سفر کردند. این سفر در چارچوب مساعی جمیله و کمک‌های قطر به پیشبرد تفاهمی بود که به میانجیگری پاکستان در حال انجام است. میانجی اصلی مذاکرات، پاکستان است و برخی کشورها هم نقش مثبتی برای حل‌وفصل برخی از موضوعات داشتند.

عراقچی به نیویورک نمی‌رود

سخت‌نکوع مستگماهیلماسی همچنین در پاسخ به سؤالی در ارتباط با سفر وزیر امور خارجه به نیویورک برای شرکت در نشست شورای امنیت سازمان ملل به پیشنهاد چین، با بیان اینکه قبلا در مورد این سفر توضیح دادم و گفته بودم که براساس اولویت‌ها شرایط تصمیم می‌گیریم که این سفر انجام شود یا نه. در عین حال با توجه به مجموعه شرایط، این سفر انجام نمی‌شود. البته ما با یک مسئله دیگر نیز روبه‌رو شدیم و آن دریافت روادید آمریکاست. بقایی تأکید کرد: در هر حال، نشست شورای امنیت سه‌شنبه برگزار می‌شود و آقای عراقچی برای شرکت در نشست به نیویورک سفر نمی‌کند.